

نقش احزاب شیعی در تحولات سیاسی-اجتماعی افغانستان
در نیم قرن اخیر

www.ketab.ir

تألیف:
حسین قلندری

سرشناسه: قلندری، حسین، ۱۳۵۴-

عنوان و نام پدید آور: نقش احزاب شیعی در تحولات سیاسی

اجتماعی افغانستان در نیم قرن اخیر / حسین قلندری

مشخصات نشر: گرگان: نوروزی، ۱۳۸۹.

مشخصات ظاهری: ۱۷۹ ص.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۱-۲۷۳-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتنامه: ص ۱۶۴ - ۱۷۱

موضوع: شیعه - افغانستان -- فعالیت های سیاسی

موضوع: شیعه و سیاست - افغانستان

موضوع: افغانستان - سیاست و حکومت قرن ۱۴

رده بندی کنگره: ۹۷۱۳۸۵/ق۱ bp۲۳۹

رده بندی دیویی: ۹۵۸۱/۵۳۰۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی: ۲۱۰۷۹۸۸

نام کتاب: نقش احزاب شیعی در تحولات سیاسی - اجتماعی افغانستان در نیم قرن اخیر

مؤلف: حسین قلندری

ویراستار: دکتر محمد تقی امینی مفرد

ناشر: انتشارات نوروزی

طرح جلد: علیرضا حسام

گرافیک و صفحه آرایی: محمد حسین مصدق

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۰

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

شماره شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۱-۲۷۳-۸

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

تقدیر و تشکر

کشور دوست و همسایه ما افغانستان مانند ایران ترکیبی از اقوام و مذاهب گوناگون است و این امر تنوع فرهنگی را در این سرزمین کوهستانی به وجود آورده است. شناخت فرهنگ پویای فعالیت های اجتماعی و حزبی شیعیان افغانستان مدیون فعالان و دوستان ران رابطه ی فرهنگی این دو کشور بزرگ می باشد؛ لذا بر خود واجب می دانم از زحمات جناب آقای محمد ابراهیم شریعتی، مدیر انتشارات عرفان در تهران و کابل قدردانی نمایم که با صداقت و صمیمیت در تدوین این اثر بنده را یاری نمودند. تلاش استادانی چون جناب آقای علی عالمی کرمانی استاد دانشگاه بامیان که به واقع در عرصه ی نگارش و پژوهش افغانستان، مردی پرکار هستند و نیز زحمات جناب آقای دکتر فرامرز تمنا استاد دانشگاه هرات در این زمینه فراموش ناشدنی است. به نظر می رسد اگر انجمنی های جناب آقای حمید آریان مهر (مازندرانی) در بنیاد ایران شناسی و نیز محبت آقای سلطان محمدی از روحانیون افغانستان ساکن در گرگان نبود توفیق این اثر چندان مقبول نمی شد. بالطبع کسان زیادی هستند که در گردآوری این پژوهش مرایاری نمودند یاد و نام آن ها همواره در خاطره من جاودانه خواهد بود برای همین هیچ وقت حمایت های صادقانه ی دکتر غلامرضا منتظری مدیر کل محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی استان گلستان فراموش نخواهد شد. صبوری فروان همسر و فرزندم در تالیف این اثر هیچ وقت از یاد نخواهد رفت. در کنار این امر همواره قدردان زحمات خاص جناب آقای گنبددردی اعظمی راد هستم که در بازخوانی این اثر نکات ارزنده ای را به بنده یادآوری نمودند. کتاب مورد نظر به دلیل نبود منابع کافی، ممکن است با کمبودهایی مواجه باشد، لذا پیشاپیش از محضر اساتید، محققین و پژوهشگران مطالعات حوزه افغانستان به ویژه شیعیان این کشور به خاطر این کوتاهی ها عذرخواهی می نمایم و امیدوارم با توجه به این که امروزه فعالیت حزبی کشور بزرگ افغانستان منظم تر از قبل شده است سایر دوستان کاستی های این اثر را جبران نمایند.

حسین قلندری

فهرست مطالب

۹.....	مقدمه
۱۲.....	فصل اول: وضعیت جغرافیایی، اجتماعی و سیاسی شیعیان افغانستان
۱۴.....	تقسیم بندی شیعیان
۲۴.....	فصل دوم: پیدایش احزاب سیاسی افغانستان
۲۷.....	پیدایش احزاب سیاسی شیعیان
۳۵.....	فصل سوم: پیشگامان سیاسی شیعیان افغانستان
۳۷.....	سیداسماعیل بلخی
۴۴.....	فصل چهارم: شناخت نامه احزاب شیعی افغانستان
۴۹.....	حزب ارشاد
۴۹.....	حزب وطن
۵۰.....	حزب نهضت پاسداران اسلامی
۵۳.....	سازمان نصر
۵۹.....	نسل نو هزاره
۶۰.....	سازمان مجاهدین خلق افغانستان
۶۱.....	حزب شورای اتفاق اسلامی افغانستان
۶۴.....	حزب حرکت اسلامی
۶۶.....	نهضت اسلامی افغانستان
۶۸.....	حزب وحدت اسلامی افغانستان
۷۲.....	احزاب جدید شیعی
۷۸.....	فصل پنجم: اختلاف و انشعابات احزاب شیعی افغانستان
۸۲.....	اتلاف احزاب شیعی افغانستان
۹۸.....	فصل ششم: روابط خارجی احزاب شیعی افغانستان
۱۰۸.....	فصل هفتم: نقش احزاب شیعی در تحولات سیاسی-اجتماعی افغانستان
۱۱۰.....	نقش سیاسی و اجتماعی احزاب شیعی در انقلاب ۷ ثور افغانستان

نقش سیاسی و اجتماعی احزاب شیعی در دولت موقت (۱۳۷۱-۱۳۷۴ش).....	۱۱۴
نقش سیاسی و اجتماعی احزاب شیعی در دوره طالبان و پس از آن.....	۱۱۷
نتیجه گیری.....	۱۲۳
پیشنهادها.....	۱۲۶
منابع و مآخذ.....	۱۲۸
پیوست ها.....	۱۳۶

www.ketab.ir

مقدمه

پرسش از اوضاع و احوال شیعیان افغانستان به ویژه احزاب شیعی در دوره معاصر از اهمیت و ضرورت ویژه ای برخوردار است به گونه ای که به نظر می رسد امروزه بدون طرح این سؤال شناختن مسائل کنونی جامعه افغانستان ناممکن می باشد. در افغانستان با توجه به ساختار قومی و عشیره ای و تنوع اقوام و گروه های مذهبی مختلف، همیشه رقابت های زیادی برای در اختیار گرفتن حاکمیت و به تعبیر دیگر قدرت، وجود داشته است. این رقابت ها در بیش تر موارد توأم با خشونت بوده است. اگر بخواهیم تاریخچه ای از فعالیت های احزاب موجود در افغانستان را مطرح نمائیم می توانیم این عملکردها را به سه دوره ی قبل از انقلاب ۷ ثور ۱۳۵۷ (ش ۱۹۷۹م، بعد از انقلاب ثور و ورود نیروهای شوروی به افغانستان و سرآخر دوره پیدایش دولت های مجاهدین و پس از آن تقسیم کنیم.

در دوره اول احزاب انسجام لازم را ندارند و هنوز هویت حقیقی حزبی بودن را به دست نیاورده اند اما برخی از این احزاب مانند حزب دموکراتیک خلق افغانستان از موقعیت ویژه ای برخوردار می باشد.

شروع منسجم تشکیلات حزبی در افغانستان مربوط به دوره ی دوم است که به تبع آن شیعیان و احزاب شیعی در این دوران به طور شفاف وارد میدان سیاست و تأثیرگذاری های سیاسی و اجتماعی در سطح ملی و منطقه ای می شوند.

در دوران سوم و با توجه به پیروزی های به دست آمده ی مجاهدین، تنازع حزبی در بین احزاب سنی و شیعی آشکار می شود به طوری که این احزاب به جای انتخاب وحدت رویه در امر کشورداری، به چالش سیاسی و نزاع مسلحانه با یکدیگر روی می آورند.

همانگونه که مطرح شد بعد از ورود نیروهای شوروی به افغانستان، احساسات قومی، ملی و مذهبی افاغنه برانگیخته شد و این حالت باعث شکل گیری احزاب مختلفی مانند "حزب حرکت اسلامی" و "حزب شورای اتفاق اسلامی" در میان شیعیان گردید. احزاب شیعی با توجه به وسعت و پراکندگی جمعیتی شیعه در افغانستان، ابتدا به صورت گروه های

کوچک که در قالب محلی فعالیت می نمودند پدیدار می شوند اما با تداوم نیروهای ارتش سرخ در افغانستان و عدم تحقق سیاست ها و برنامه های دولت حاکم، این زمینه به وجود آمد که احزاب شیعی در افغانستان منسجم تر گردند. این احزاب به واسطه ی وقوع انقلاب اسلامی در ایران و وجود تبعیض در جامعه ی افغانستان و نیز برخوردهای غیرعقلایی اکثریت حاکم با جمعیت شیعه، پویایی خود را به دست می آوردند به طوری که احزابی مانند "حزب وحدت اسلامی افغانستان" و حزب "حرکت اسلامی" دارای اصول مدون اساسنامه ی حزبی مشخص می شوند و با توجه به شرایط ساختاری خود توانستند الگوی مناسب برای دیگر احزاب موجود در افغانستان باشند.

احزاب شیعی در افغانستان دارای فعالیت ها و مشارکت سیاسی متفاوت بوده اند؛ این روند در دوران پس از حکومت مجاهدین و حاکمیت طالبان در افغانستان نیز مشاهده می گردد. با توجه به موارد فوق، این اثر در پی شناخت این واقعیت خواهد بود که احزاب شیعی در تحولات سیاسی و اجتماعی در نیم قرن اخیر افغانستان به ویژه از زمان حضور نیروهای شوروی در این کشور تا برآمدن طالبان در افغانستان دارای چه نقشی بوده اند. برای تحقق این مسئله در این کتاب تلاش می گردد که در چند فصل ضمن آشنایی مختصر با شیعیان افغانستان به اجمال بررسی تاریخچه ی احزاب شیعی در افغانستان پرداخته شود و در ادامه تلاش داریم روند تحولات احزاب شیعی و نقش آنان را در مبارزات سیاسی و اجتماعی، ایجاد وحدت در بین اقوام، مشارکت در مقابله با نیروهای متجاوز شوروی به افغانستان و نیز کسب قدرت در سطح ملی این کشور را بررسی کنیم تا با توجه به یافته های تحقیقاتی به ارائه ی راه کارهایی جهت ایفای نقش منطقی تر احزاب شیعی در افغانستان بپردازیم.